

2. В Україні впровадять універсальну державну соцдопомогу. URL: <https://social.com.ua/soczzahyst/v-ukrayini-vprovadyat-universalnu-derzhavnu-soczdopomogu/> (дата звернення: 10.11.2022).

3. Болотіна Н.Б. Право людини на соціальне забезпечення в Україні: проблема термінів і понять Право України. 2000. № 4. С. 35–39.

4. Фармацевтична енциклопедія. URL: <https://www.pharmencyclopedia.com.ua/article/7583/socialnij-zaxist> (дата звернення: 08.02.2023)

5. Тарасенко В.С. Поняття та види соціальних допомог Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Юридичні науки». 2014. № 2/2. С. 117–121.

6. В Україні з'явиться універсальна соціальна допомога громадянам у складних життєвих обставинах. URL: <https://www.gazeta1.com/statti/v-ukrayini-z-yavytsya-universalna-sotsialna-dopomoga-gromadyanam-u-skladnyh-zhyttyevyh-obstavynah/> (дата звернення: 08.02.2023)

7. В Україні планують ввести універсальну соціальну допомогу. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3529137-v-ukraini-planuut-vvesti-universalnu-socialnu-dopomogu.html> (дата звернення: 10.11.2022).

УДК 347.313(043.2)

Скриник М.В., старший викладач,
Національна академія внутрішніх справ, м. Київ, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ВІДШКОДУВАННЯ ШКОДИ, ЗАВДАНОЇ КАЛІЦТВОМ, ІНШИМ УШКОДЖЕННЯМ ЗДОРОВ'Я АБО СМЕРТЮ ФІЗИЧНІЙ ОСОБИ У ЦИВІЛЬНОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ ШВЕЦІЇ

Сьогодні зарубіжні європейські країни слідують правовим принципам та моральним цінностям такими як – дотримання прав і свобод людини, що є основою для судових та правоохоронних органів держави, оскільки сенс їхньої діяльності є життя людини як найвища соціальна цінність.

За національним законодавством України «людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю» [1]. Однак, хоча людина і її життя постають у центрі захисту прав і свобод, проте існують різні підходи захисту на законодавчому рівні. Не дивлячись на значимість такого немайнового блага, як життя людини, існує маса невирішених проблем у сфері відшкодування шкоди, завданої каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю фізичній особі. Проблема відшкодування шкоди як в Україні, так і в Швеції є актуальною, однак вона має свою національну специфіку. Цікаве рішення має європейська країна Швеція та її модель відома як «держава добробуту». Розглянемо її реалізацію, адже для

України, як активному учаснику процесу євроінтеграції та для становлення повноправного членства, важливо вивчати зарубіжний досвід для майбутнього реформування правової сфери. У Швеції право на відшкодування шкоди є окремою галуззю права, яка охоплює як договірні, так і позадоговірні відносини.

У наукових розвідках увага зосереджена на дослідженні договірних особливостей відшкодування шкоди завданої каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю фізичної особи, зокрема, у медичному праві такі вчені висвітлили цю проблематику: Патріція Данзон [2], Генрі Йоханссон [3], Ян Сундін і Сем Вілнер [4].

За їх роботами соціалістична правова ідеологія Швеції у відшкодуванні шкоди віддає перевагу принципу відсутності вини, покладаючись на обов'язкове соціальне страхування, а не на судовий процес. Така особливість передбачена моделлю країни Швеції та відома як «держава добробуту», за якою страхування за «Законом про обов'язкове страхування на випадок хвороби, інвалідності, старості» є обов'язковим для кожного громадянина.

Більшість позовів про відшкодування шкоди у позадоговірних відносинах вирішуються добровільно, відповідно до висновків консультативних рад у сфері страхування. Найважливішими з цих рад є Комісія з питань дорожньо-транспортних пригод і Комісія зі страхування відповідальності від травм. Коли мова йде про будь які тілесні ушкодження – це означає, що жертва отримує повну компенсацію за економічні та неекономічні наслідки шкоди. Іншою характерною рисою шведської системи є те, що позови часто врегульовуються поза судом, а правила щодо відповідальності та компенсації у Швеції можна знайти в деліктному праві – «Закон про відповідальність».

Слід зазначити, що у Швеції відшкодування в більшості випадків повністю або частково виплачуються через страхування відповідальності. Тому право на відшкодування здебільшого також є питанням компенсації, яку мають виплатити не окремі особи, а система страхування крім того, компенсацію за нефінансову шкоду в основному відповідно до принципів законодавства про делікти. Таким чином, він отримує компенсацію за біль і страждання, спотворення або інші постійні недоліки та особливі незручності.

Дослідник Ян Хелнер у своїй доповіді «Альтернативна Швеція в міжнародній перспективі» зазначає загальний термін «альтернативна Швеція» для чотирьох типів страхування, які мають деякі спільні фундаментальні риси і які більшою чи меншою мірою замінюють деліктну відповідальність у відповідних сферах за деякі види тілесних ушкоджень [5].

Стівен Шугарман зосередив увагу на нематеріальних збитках шляхом оцінки можливого відновлення від болю, втрати задоволення тощо як реальної шкоди так і окремо від будь-яких фінансових наслідків, які ці травми можуть мати; обговорюються загальні причини присудження моральної шкоди взагалі [6].

Ерланд Штрембек охарактеризував компенсацію за втрату заробітку, яка набуває форми ануїтету або одноразової суми залежно від обставин. Така виплата ануїтетів є нормою і вважається кращим методом виплати компенсації через соціальні причини. Одноразова виплата є альтернативним видом компенсації в інших випадках, і можна поєднати ануїтет із одноразовою виплатою. Ануїтет може бути повністю або частково перетворений на одноразову суму [7].

Професор Бо фон Ейбен досліджує «скандинавську модель» та відтворює положення шведського деліктного законодавства в англійському перекладі, особлива увага приділена Акту про зобов'язання відшкодувати пошкодження. Виділимо такі пункти щодо особливостей відшкодування шкоди у Швеції: відшкодування витрат на похорон; аліменти в разі, якщо потерпілий є годувальником сім'ї; відшкодування погіршення загальної фінансової ситуації в сім'ї; виплати на лікування; одноразові виплати для відновлення психічного стану потерпілих осіб [8].

Наведений огляд способів відшкодування шкоди завданої каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю фізичній особі у цивільному законодавстві Швеції дозволяє зробити висновки щодо можливого втілення у сучасній Україні за рахунок створення фондів страхування, які можуть бути утворені із коштів державного бюджету: кошти, які йдуть напяму від штрафів та інших виплат, в тому числі конфіскації майна або добровільних внесків і пожертвувань. З іншого боку передбачуване постійне збільшення компенсацій та труднощі, пов'язані з суб'єктивністю оцінки та кількісного визначення нематеріальних збитків, викликають потребу у більш узгодженій моделі, здатній забезпечити справедливість і рівне ставлення в усьому світі.

Література

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. Верховна Рада України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua>.
2. Patricia Danzon (1994). The Swedish patient compensation system: Myths and realities, *International Review of Law and Economics*, 14, (4), 453-466 URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/0144818894900264>.
3. Johansson H. The Swedish system for compensation of patient injuries. *Ups J Med Sci*. 2010 May;115(2):88-90. DOI: 10.3109/03009730903350749.
4. Jan Sundin and Sam Willner Social change and health in Sweden 250 years of politics and practice Swedish National Institute of Public Health R 2007:21 <http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:17729/FULLTEXT01.pdf>.

5. Hellner J. Compensation for Personal Injury: The Swedish Alternative, p. 613.

6. D. Sugarman, S. (2021). "Chapter 15: Tort damages for non-economic losses: personal injury". In Comparative Tort Law. Cheltenham, UK: Edward Elgar Publishing. Retrieved Feb 9, 2023, from DOI: <https://doi.org/10.4337/9781789905984>.

7. Erland Strömbäck, "Personal Injury Compensation in Sweden Today", Stockholm Institute for Scandinavian Law 1957-2009, at 432.

8. Walter van Gerven, Pierre Larouche and Jeremy Lever, Cases, Materials and Text on National, Supranational and International Tort Law Oxford, Hart Publishing, 2000 URL: <https://www.casebooks.eu/documents/tortLaw/heading1.4.4.pdf>.

УДК 347.22(043.2)

Слободська І.А., старший викладач,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

ФРАУДАТОРНИЙ ПРАВочИН ЯК НОВИЙ ТРЕНД СУДОВОЇ ПРАКТИКИ

Фраудаторний правочин – це відносно нове поняття в українському правовому полі. Чіткого нормативного визначення фраудаторний правочин не має, проте зазвичай під ним розуміють правочин, який вчинений боржником на шкоду кредитору. Це стосується справ, коли боржник хоче вчинити правочин, спрямований на зменшення свого майна з метою приховування його від звернення стягнення кредиторів.

Фраудаторний правочин має за мету завдати шкоди інтересам кредиторів, їх майновим правам. Правовим наслідком вчинення такого правочину, за умови, що це було доведено, є його недійсність. Між тим, якщо результат дії боржника не завдав шкоди кредиторів та не спричинив негативних наслідків, то для боржника він залишається правочином, але ніяк не фраудаторним. Він може бути як односторонній, так і двосторонній чи багатосторонній правочин, а також як оплатним (договір купівлі-продажу), так і безоплатним (договір дарування) [1].

До обставин, які дають змогу кваліфікувати оспорювані договори як фраудаторні, належать: момент вчинення договорів (після відкриття провадження, відмови у забезпеченні позову і до першого судового засідання у справі про стягнення коштів); контрагент, з яким боржник вчинив оспорювані договори; ціна в оспорюваних договорах; боржник, який відчужує транспортний засіб на користь свого учасника після пред'явлення до нього позову про стягнення заборгованості, діє очевидно недобросовісно та зловживає правами, оскільки уклав оспорювані договори, які порушують майнові інтереси кредитора і спрямовані на недопущення звернення стягнення на майно боржника.